

Bæredygtig adfærd

Fire missioner
for humanistiske
forskningsbidrag
til grøn
omstilling

Bæredygtig adfærd

Fire missioner for humanistiske forskningsbidrag til grøn omstilling

De humanistiske fakulteter og forskningsmiljøer på landets universiteter har sammen formuleret fire overordnede missioner for humanvidenskabelig bæredygtighedsforskning. Missionerne sætter mål og retning for, hvordan humanvidenskaberne vil bidrage til den grønne omstilling gennem mere bæredygtig adfærd på individ- og samfundsniveau.

Samtidig vil humanvidenskaberne med disse målsætninger indgå i tværvideenskabelige samarbejder med andre videnskabelige hovedområder – og i samarbejde med aftagere og partnere sikre, at humanistisk viden bidrager innovativt og konkret til løsningen af en række af de store miljøudfordringer.

De fire missioner skal sikre:

- den folkelige forankring af grønne tiltag
- sammenhæng og visioner i den grønne omstilling
- lokal-global skalerbarhed for grønne løsninger
- et højt kompetenceniveau gennem grøn dannelse og uddannelse.

De fire missioner er afgørende mål for bæredygtighed i alle led, samtidig med at de er dimensioner i alle grønne løsninger – fra teknologiske innovationer til regulering af produktion og forbrug.

Mission 1: Folkelig forankring og demokratisk legitimitet i den grønne omstilling

De næste årtiers omstilling kommer til at omfatte os alle. I et demokratisk samfund forudsætter grøn regulering og lovgivning borgernes opbakning. Denne opbakning kræver både folkelig og politisk indsigt i, hvordan samfund er sammensat af mange forskellige grupper, interesser og værdier. Åbenhed, samtale og klar kommunikation er afgørende.

Humanvidenskabernes grundlæggende viden om digitale medier, sprog og hverdagsliv skal bidrage til denne indsigt, og forskningen skal sikre befolkningens stemme i omstillingen. Samtidig vil forskernes kompetence i historiske forandringer og viden om kulturforskelle – mellem fx generationer, by og land, social baggrund og religion – skulle bruges til at udvikle konkrete initiativer, der skaber demokratisk legitimitet i den grønne omstilling og indsamler borgeres idéer til bæredygtige og retfærdige livs- og fællesskabsformer.

Mission 2: Sammenhæng og visioner i den grønne omstilling: Nye grundfortællinger om menneske, natur og fremtider

Den aktuelle klimakrise sætter helt grundlæggende spørgsmålstejn ved menneskets beherskelse af naturen og viser den åbenlyse sårbarhed i vores nuværende systemer. Hvad er menneskets nye rolle i verden, når vi skal pejle os frem mod bæredygtige fremtider, og hvilke visioner findes der for, sådanne fremtider i fiktiv og ikke fiktiv litteratur?

Humanvidenskaberne står på et stærkt videnskabeligt grundlag inden for æstetisk, historisk og filosofisk forskning, der viser sammenhængen og forvaltningen af værdier i landskaber, naturressourcer, mennesker, dyr og planter. Forskningen bidrager her med indsigt i fortidens, nutidens og en mulig fremtids omstillinger og tilpasninger baseret på social innovation og resiliens. Humanvidenskaberne sikrer overlevering og adgang til fortællinger og visioner, der unikt kan udpege bæredygtige fremtider, som mange kan forbinde sig med.

Mission 3: Lokalt og globalt – skalérbare grønne løsninger

I en grøn omstilling kan ét land som Danmark ikke agere isoleret. Bæredygtige løsninger kræver samarbejde mellem lande og regioner, lokalt og globalt, fordi økosystemer og naturressourcer overskrider landegrænser. Lokale løsninger skal kunne oversættes til andre systemer, kulturer, sprog og økonomier. Det er ikke gjort med mekanisk opskalering. Dertil kommer, at klimaforandringerne lokale effekter og de regionale prioriteringer og forudsætninger for grøn omstilling er vidt forskellige og kræver viden om kontekst og muligheder for at kunne realiseres.

Humanvidenskaberne har omfattende viden om verdens mange sprog og kulturer, nye som ældre. Den viden er afgørende for samarbejder om fleksibel og holdbar implementering af grønne løsninger i stor skala. Humaniora bidrager her med tværkulturelle studier af forbrugsmønstre; forskningskompetence i social ulighed, turisme og klimamigration, cirkulation af varer, arbejdskraft og affald; kulturmøder og kultursammenstød, der afgør bæredygtige tiltags reelle effekt.

Mission 4: Uddannelse til grønne samfund

Humanvidenskaberne har særlige kompetencer i grøn uddannelse og dannelse til bæredygtighed. Det gælder kompetencer inden for læring og inddragende typer af samarbejde ift. børn og unge, forbruger- og borgerfællesskaber samt medarbejder- og virksomhedspartnerskaber. Humanvidenskaberne kan tilbyde grøn efter- og videreuddannelse såvel som indsigt i bæredygtig ledelse og politikudvikling.

Dertil kommer specifik forskningskompetence i grønt curriculum på alle uddannelsesstrin samt udvikling af bæredygtige omsorgspraksisser. Bæredygtighed skal ikke kun være et afgrænset tema i uddannelser og i institutioner med borgeransvar, men en generel klangbund for almindannelse og handlingsorienteret viden om miljøhensyn. Gennem pædagogisk, didaktisk og organisatorisk forskning bidrager humanvidenskaberne til højt kompetenceniveau i hele uddannelsessystemet: i dagtilbud, skoler og videregående uddannelser såvel som på arbejdspladser og i offentlige og private rum. Alle steder kræves etiske handlekompetencer, konkret viden om vaner og mådehold i ressourceforbrug, samarbejdskompetencer samt kritisk og langsigtet tænkning.

Baggrund for de fire missioner

Fremtidens bæredygtige adfærd betyder ændring af produktion, forbrug, vaner og værdier – ikke bare i Danmark. Klimaforandringernes globale karakter kalder på løsninger i samspil og solidaritet mellem lande, regioner og kulturer. Den globale klimakrise har gjort det tydeligt, at menneskets aktiviteter er en integreret del i de store økosystemers udvikling. Menneske og natur er sammenvævede i alle henseender, og den indsigt skal vi omsætte i praksis. Den grønne omstilling er afhængig af omfattende sociale og kulturelle transformationer, der ikke blot skal drives frem af trusler om katastrofe eller skal opfattes som "tilbageslag". Vi skal derimod udvikle nye forståelsesrammer, bottom up initiativer og visioner, hvor grøn omstilling også rummer fremskridt på nye præmisser. Under samlebetegnelsen "bæredygtig adfærd" på individ og samfundsniveau udfolder de fire missioner dette inden for en miljøhumanistisk ramme. Missionerne skal tydeliggøre, hvordan humanvidenskaberne bidrager med løsninger til den grønne omstilling, og de skal samtidig medvirke til, at tema 7 om Bæredygtig adfærd og samfundsmæssige konsekvenser i Regeringens grønne forskningsstrategi, *Fremtidens grønne løsninger*, løftes til en selvstændig, politisk prioriteret mission i den nationale forskningsstrategi.

Humanvidenskaberne kan sikre, at konkrete løsninger udvikles med forankring i menneskelig adfærd – kultur, værdier, historie, kommunikation og kognition. Uden denne forankring vil grønne løsninger støde på grund. Humaniora rummer også specialiseret viden om organiserings- og fællesskabsformer, der sikrer inddragelse, lange tidshorisonter, afvejning af etiske dilemmaer og medejerskab

Missionsdrevet klima- og bæredygtighedsforskning

Miljøhumaniora er et internationalt forskningsfelt i rivende udvikling. Forskningsfeltet dækker mange fagdiscipliner og kræver samarbejde både på tværs af human- og samfundsvidenskaberne, og på tværs af de videnskabelige hovedområder. Den grønne omstilling vil bestå af såvel teknologiske som økonomiske og kulturelle transformationer. Udfordringen er at få dem til at spille sammen. Ideen bag missionsdrevet forskning (Mazzucato 2018) er at sætte klare og prioriterede mål, der skal løse store samfundsudfordringer og samle forskellige aktører, ikke bare på tværs af videnskaber, men også på tværs af sektorer som f.eks. stat, erhvervsliv, fonde, universiteter og civilsamfund. Missionsdrevet forskning indarbejder den samlede værdikæde fra grundforskning til anvendt forskning og forpligter videnskaberne til at være kreative og løsningsorienterede og at evaluere forskningens gennemslagskraft og innovation i forhold til de mål, missionerne udpeger. Samtidig skal forskning via videnskabelig kvalificering og kritisk efterprøvning virke justerende tilbage på de missioner, vi som samfund forfølger.

Missionsdrevet forskning kræver på den ene side tværfagligt samarbejde, forståelse og fælles governance og på den anden side dyb faglig specialisering. At formulere humanvidenskabelige missioner for bæredygtig adfærd og grøn omstilling er ikke et udtryk for, at humanistiske løsninger kan stå alene – ligesom de teknologiske løsninger heller ikke kan. Men de humanvidenskabelige missioner tydeliggør, hvilke særlige kompetencer humaniora kan bidrage med og hvilke aspekter af den grønne omstilling, humanvidenskaberne står på mål for.

Foråret 2022

Det Humanistiske og Samfundsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet
Faculty of Arts, Aarhus Universitet
Department of Management, Society and Communication, Copenhagen Business School
Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet
Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab, Roskilde Universitet
Det Humanistiske Fakultet, Syddansk Universitet

